

Οι Πατέρες θεολογούν με το φωτισμό του αγίου Πνεύματος

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Το έργο κυρίως των Πατέρων και Διδασκάλων στις καίριες και πρωτότυπες στιγμές τους, συντελέστηκε με ιδιαίτερο φωτισμό του αγίου Πνεύματος. Γι' αυτό η Εκκλησία στις καίριες στιγμές της πατερικής θεολογίας, την οποία γενικά χαρακτηρίζει ιερή Παράδοση, αποδίδει κύρος και σημασία ίση με εκείνη πού αποδίδει στην Αγία Γραφή, προπαντός όταν έχει κυρώσει την Θεολογία αυτή με Σύνοδό της, και μάλιστα Οικουμενική.

Η θεία αλήθεια, ο Τριαδικός δηλαδή Θεός και το έργο του για την σωτηρία του ανθρώπου, φανερώθηκε προοδευτικά: Νόμος, Προφητεία, Ευαγγέλιο, Πεντηκοστή και εξής. Την πρόοδο αυτή ο Γρηγόριος θεολόγος χαρακτηρίζει «μεταθέσεις βίων» και «σεισμούς». Το τελευταίο στάδιο αρχίζει με την Πεντηκοστή, πού συνεχίζεται στον χώρο της Εκκλησίας (Χρυσόστομος, ΡΟ 50, 454 εξ.). Θεωρείται μάλιστα το στάδιο τούτο, η οδηγητική δηλ. και φωτιστική δράση του άγ. Πνεύματος στην Εκκλησία, σαν «ελπίδος συμπλήρωσις» (Γρηγόριος Θεολόγος, ΡΓ 36, 456ΑΒ), διότι «θαυματουργεί και την τελείαν εισάγει γνώσιν» (Χρυσόστομος, ΡΓ 59, 424). Ο Κύριλλος «Αλεξανδρείας μάλιστα εκφράζεται σαφέστερα επάνω στο θέμα και γράφει ότι «ου κατέληξεν αποκαλύπτων ημίν ο Μονογενής» (ΡΓ 74, 576),

επεξηγώντας φυσικά στην συνέχεια ότι το φωτιστικό έργο του Πνεύματος είναι και του Κυρίου. Η βεβαιότητα των Πατέρων για τον αποκαλυπτικό χαρακτήρα της θεολογίας τους, ως οφειλόμενης στο άγ. Πνεύμα, στηρίζεται στους λόγους του Κυρίου, πού είναι και οι «αποχαιρετιστήριοι» προς τους μαθητές του:

«Ταύτα λελάληκα υμίν παρ' υμίν μένων ο δε Παράκλητος, το Πνεύμα το άγιον, ο πέμπει ο Πατήρ εν τω ονόματι μου, Εκείνος υμάς διδάξει πάντα και υπομνήσει υμάς πάντα α είπον υμίν» (Ίωάν. ίο ' 25-26).

«Έτι πολλά έχω λέγειν υμίν, άλλ' ου δύνασθε βαστάζειν άρτι, όταν δε έλθη Εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, οδηγήσει υμάς εις πάσαν την αλήθειαν» (Ίωάν. ιστ' 12-13).

Η τομή πού οι λόγοι αυτοί κάνουν στο πρόβλημα της φανερώσεως της αλήθειας, είναι βαθιά και αποτελεί σταθερό θεμέλιο προς αξιολόγηση της πατερικής προσφοράς σχετικά με την αλήθεια. Σύμφωνα με τους λόγους αυτούς και την ορθή πατερική κατανόηση τους, ο Χριστός είχε και άλλους λόγους να ειπεί και άλλες διδασκαλίες να δώσει στους μαθητές, πού δεν είπε και δεν έδωσε. Ο Παράκλητος, το άγιο Πνεύμα, θα οδηγούσε σ' ολόκληρη την αλήθεια, θα δίδασκε τα πάντα (όσα είναι αναγκαία).

Το έργο του Παρακλήτου δεν προϋποθέτει ατέλεια στην αποκάλυψη του Κυρίου. Ο ίδιος άλλωστε είναι ο ενανθρωπήσας Θεός και είναι η αυτοφανέρωση της αλήθειας. Άρα η αποκάλυψη της αλήθειας στο πρόσωπο του Χριστού είναι και γνήσια και τέλεια. Μπορούμε όμως να πούμε ότι ο Χριστός, πού είναι η αλήθεια, εξαντλήθηκε; Εξαντλείται η άπειρη αλήθεια; Ασφαλώς όχι. Έτσι, αυτοαποκαλύπτεται ο Θεός εν Χριστώ για τη σωτηρία μας, διδάσκει για το πρόσωπο Του ό,τι εξασφαλίζει την σωτηρία στον άνθρωπο, επιτελείται η επίγεια οικονομία του Χριστού. Όμως, οι συζητήσεις για Τριαδολογία ή Χριστολογία απέδειξαν ότι, ενώ οι πιστοί έχουν την σώζουσα αλήθεια Χριστός, χρειάζονταν βαθύτερη κατανόηση αυτής, ώστε να απαντήσουν στην κακοδοξία λ.χ. του Αρείου, όπως με το φωτισμό του Πνεύματος έπραξε ο Μ. Αθανάσιος κατά τον Θεολόγο Γρηγόριο. Αποτελεί ανυπέρβλητο μυστήριο το ότι, ενώ μετέχουμε στον Χριστό, δε γνωρίζομε σε άπειρο βαθμό την άπειρη αλήθεια Χριστός. Μετά από αυτά προσεγγίζουμε καθαρότερα το πνεύμα της υποσχέσεως του Κυρίου σχετικά με την αποστολή του Παρακλήτου να οδηγήσει σ' ολόκληρη την αλήθεια και να διδάξει τα πάντα. Έτσι εξηγείται και η προοδευτική προβληματική στους κόλπους της Εκκλησίας σχετικά με το πρόσωπο του Χριστού, μολοντί και ο ίδιος ο Χριστός μίλησε περί Εαυτού και οι Απόστολοι έγραψαν εξηγώντας το έργο Του. Πρώτα δημιουργείται το θέμα της τριαδολογίας. Έπειτα συζητείται το είδος της σχέσεως των θείων προσώπων, τότε το αγ. Πνεύμα οδήγησε στην αλήθεια ότι ο Χριστός

πού είναι Υιός του Πατρός, είναι ομοούσιος, έχει την αυτή φύση και είναι ισοδύναμος προς τον Πατέρα. Αργότερα θα τεθεί το πρόβλημα της σχέσεως των δύο φύσεων του Χριστού. Και αφού λυθεί και τούτο, θα συζητηθεί η σχέση των ενεργειών των δύο φύσεων του Χριστού.

Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος (μοναχός Γεράσιμος Δοχειαρίτης), Ομότιμος Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών († 2012)